

SPOROČILO ZA JAVNOST

Stroka: »Gre za sistematično uničevanje strokovne obravnave pacientov na področju duševnega zdravja!«

Ljubljana, 6. november 2024 – Zbornica kliničnih psihologov Slovenije in Združenje za otroško in mladostniško psihiatrijo sta danes na novinarski konferenci predstavila trenutno zaskrbljujoče dogajanje na področju duševnega zdravja v Sloveniji. Po mnenju stroke gre za pot v tvegano situacijo, ko bo duševno zdravje prebivalstva v rokah posameznikov brez ustrezne izobrazbe za varno in kakovostno obravnavo pacientov z duševnimi boleznimi.

»Trenutne odločitve ogrožajo temelje javnega zdravstva na področju duševnega zdravja, saj predlagane spremembe omogočajo vstop kadrov brez zadostne klinične izobrazbe v zdravljenje pacientov z duševnimi motnjami,« je poudarila izr. prof. dr. Maja Drobnič Radobuljac, dr. med., specialistka otroške in mladostniške psihiatrije in predsednica Združenja za otroško in mladostniško psihiatrijo (ZOMP). Kot je izpostavila, so bila stališča zdravstvene stroke že v fazi priprave predloga zakona o psihoterapiji v celoti spregledana, kar je še posebej problematično glede na to, da bi zakon močno vplival na področje, kjer že dolga leta delujejo strokovnjaki iz zdravstva.

Dodala je, da tovrstno ignoriranje stroke opažajo tudi pri drugih odločitvah Ministrstva za zdravje (MZ) in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), kjer se pod pretvezo skrajševanja čakalnih dob že uvaja neklinične profile v zdravstveno obravnavo. »Na ta način se v zdravstveni sistem pod krinko krajšanja čakalnih dob odpirajo vrata neustrezno usposobljenemu kadru, kar predstavlja resno tveganje za paciente zaradi pomanjkanja znanja diagnostike in zmanjšane odgovornosti pri obravnavi,« je opozorila dr. Drobnič Radobuljac.

Neprimeren ukrep, ki prav tako ruši temelje varne obravnave, je uredba ZZZS, ki določa, da mora vsak psihiater letno opraviti skoraj 300 novih prvih pregledov. »Ministrstvo se osredotoča le na prve preglede, kjer so čakalne dobe največje, pri tem pa ne upošteva potreb kroničnih pacientov, ki zahtevajo dolgotrajno in kontinuirano obravnavo,« je poudarila. Zaradi tega se lahko v prihodnjih letih zgodi, da bo psihiater, zaradi dolgotrajne obravnave diagnosticiranih pacientov in stalnega priliva novih pacientov, lahko posameznemu pacientu namenil le nekaj minut mesečno. »Psihiatrična ambulantna obravnava zahteva dolgotrajno intenzivno sodelovanje med psihiatrom in pacientom, kar je osnova za učinkovito zdravljenje, ki pa je z uvedbo takih pravil v veliki meri ogroženo,« je izpostavila dr. Drobnič Radobuljac.

Duševno zdravje ne sme biti tržno blago

Čakalne dobe so realnost, se strinjajo v ZOMP in ZKP, a opominjajo, da bo to v naslednjih letih urejeno z večjim številom mladih strokovnjakov s področja klinične psihologije in pedopsihiatrije, ki bodo končali svoje specialistične programe.

»Če bodo seveda glede na celotno dogajanje še imeli prostor v zdravstvenem sistemu. Že zdaj se, brez zakonske in strokovne podlage, v novem šifrantu storitev ZZZS za obravnavo v Centrih za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, pojavlja možnost izvajanja storitve psihoterapije s strani nezdravstvenih poklicev, kot so teologi in pedagogi, medtem ko za klinične psihologe uvajajo nejasno zahtevo po dodatnem znanju,« je opozorila dr. Sana Čoderl Dobnik, klinična psihologinja in predsednica Zbornice kliničnih psihologov Slovenije (ZKP). Obenem za pobude povečanja števila strokovnjakov v timih v centru s strani ministrstva ni posluha.

Po njenih besedah postaja psihoterapija tržno blago v dveh oblikah – kot izobraževanje za psihoterapevte in kot storitev za kliente. »Ustanovitelji izobraževalnih programov morajo povečati vpis, če želijo preživeti. Obenem ti programi, ki številni niso niti akreditirani za področje duševnega zdravja v Sloveniji, ne zagotavljajo niti temeljnega znanja o psihologiji in fiziologiji ter delovanju človeka, kaj šele potrebne klinične prakse, ki je ključna

za varno obravnavo duševnih motenj,« je še izpostavila dr. Čoderl Dobnik. »Če ne bi zaupali, da bi vas operiral zdravnik brez specializacije iz kirurgije, zakaj bi tovrstno tveganje dovolili na področju duševnega zdravja?«

Dr. Čodel Dobnik je pri tem opomnila še, da si želijo klinični strokovnjaki s področja duševnega zdravja krepiti javni zdravstveni sistem, kjer se bo pri obravnavi duševnih motenj uporabljalo samo z znanstvenimi dokazi podprte pristope. »Zato je pomembno, da ministrstvo poskrbi za financiranje specializacij in ne novega poklica. Psihoterapijo je treba jasno ločiti od psihosocialnega svetovanja, kar zagotavlja ohranitev kakovosti zdravstvene oskrbe.«

Ločnica med socialnim in zdravstvenim varstvom pomembna

V celotnem dogajanju okoli zakona o psihoterapiji je veliko govora o duševnem zdravju najmlajših. Sogovornice so se strinjale, da to izredno pomembno področje. A prav tu bi se morali še toliko bolj aktivno usmerjati v sistemske ukrepe, s katerimi država zagotavlja okoliščine za zdrav razvoj. »Otroci in mladostniki potrebujejo starše in skrbnike, ki jim lahko zagotovijo osnovno psihološko in socialno varnost, kakovostne vrtce in šole ter dovolj dobre možnosti za osamosvajanje,« pojasnjuje **dr. Andreja Mikuž, klinična psihologinja in vodja Centra za duševno zdravje otrok in mladostnikov v Zdravstvenem domu Ljubljana**

Kot je povedala, potrebujejo otroci in mladostniki, pa tudi druge ranljive skupine, nujno tudi usklajeno intervencijo v okolju. »Nujno je, da ljudem omogočimo sodobne, z dokazi o učinkovitosti podprte pristope in programe za preprečevanje in zdravljenje težav v duševnem zdravju. To v vsakem koraku načrtovanja in izvedbe terja razumevanje sistemskih in osebnih dejavnikov, ki prispevajo k duševnemu zdravju posameznika. Vsekakor drži, da je pri tem potrebno interdisciplinarno povezovanje in sodelovanje več strok in resorjev. Vendar pa je uvajanje psihoterapije kot metode dela na vsa področja in v vse kontekste, v katerih živimo, se šolamo in delamo, popolnoma zgrešeno. Psihoterapija pomeni spreminjanje načina, kako posameznik razmišlja, čustvuje in se vede. Kot taka je zelo močno orodje, ki ima lahko, če je rabljeno napačno, izjemno škodljive dolgoročne posledice tako za posameznika kot za družbo,« je poudaril dr. Mikuž.

Zahteve stroke: Vključevanje zdravstvene stroke pri oblikovanju ukrepov

Strokovna združenja s področja duševnega zdravja zato od vlade in Ministrstva za zdravje zahtevajo, da v dogovoru s strokovno javnostjo nadaljujeta razpisovanje specializacij za klinične psihologe, pedopsihiatre in psihiatre ter poskrbeti za to, da se bo strokovno usposobljen kader lahko v prihodnje tudi zaposloval v zdravstvenem sistemu. »Naše izkušnje kažejo, da je v Centrih za duševno zdravje otrok in mladostnikov nujno potrebno okrepiti strokovno ekipo z enega na dva pedopsihiatra. Teh bo v naslednjih letih dovolj!« je konkretno videnje rešitve navedla dr. Maja Drobnič Radobuljac.

Dr. Sana Čoderl Dobnik je izpostavila, da je nujno, da psihoterapija ostane metoda zdravljenja v okviru zdravstvenega sistema, kjer se že regulirana in da jo bodo lahko izvajali le klinično usposobljeni strokovnjaki. »Predvsem pa mora država poskrbeti za jasno razmejitev akreditiranih in neakreditiranih izobraževalnih programov s področja duševnega zdravja ter prepreči zavajanje javnosti o ustreznosti posameznih programov.«

Zdi se, da je sektor, ki je na Ministrstvu za zdravje odgovoren za duševno zdravje, pretežno osredotočen na urejanje statusa psihoterapevtom. Medtem pa na sprejetje čaka Akcijski načrt 2024 – 2028 za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028. »Gre za obsežen dokument s številnimi ukrepi, ki so jih s oblikovali strokovnjaki z različnih področij. Na področju zdravstvene obravnave otrok in mladostnikov so vsi predlagani ukrepi usmerjeni v boljše dostopnost, kakovost in učinkovitost storitev, ki jih izvajamo v zdravstvu, s poudarkom na bolj učinkovitem povezovanju z vzgojo in izobraževanjem, socialnim varstvom in nevladnimi organizacijami,« je sklenila dr. Mikuž.

V dodatni prilonki vam za globlje razumevanje pošiljamo tudi pojasnjevalno gradivo za točke, ki so bile navedene na novinarski konferenci.

Več informacij: pr@o28.si